

Irodalmi Kalendárium

A Virradat szerkesztője kérdést intézett Krúdy Gyulához új regényéről, a Bukfencről, amely a napokban hagyta el a sajtót

A Bukfenc finom plakátjai már mindenütt láthatók a városban és a Kultura könyvkiadó-vállalat közlése szerint, szokatlan könyvsiker jelzi a Bukfenc útját. A hintázó ifjú hölgy, aki a legújabb Krúdy-regény címlapját díszíti, olyan vevőket is vonz, akik egyébként nem szoktak könyvet vásárolni.

A Virradat szerkesztőjének Krúdy Gyula a következő levélben válaszolt:

Kedves barátom, Andor,

a Bukfenc nem regény, hanem egy noszabb elbeszélés, amelyet megírásakor nem szántam könyvnek. A dolgok úgy fordultak, hogy a Bukfenc-ből hamarabb lett könyv, mielőtt elhatároztam volna, hogy mi is történetjék legvégül az elbeszélés hősnőjével, Gyöngyvirág kisasszonnyal. Így azán Gyöngyvirág további sorsa az olvasó letzésére van bízva. Én azt hiszem, hogy boldog lett a nemes gyermek.

A Bukfenc témája a háború alatt jutott eszembe, magános, esti sétámon a nagy-köruton, ahol a félhomályban elgondolkodik az ember az itteni régi életen.

Szomorú az este Pesten. Setét az utca, mint abban az időben, mikor Hentzi ágyukal szegezlett a városra Budáról. Hivatlanoklányok, bolti-kisasszonyok serege lepi be az aszfaltot. Eddig nem is tudtuk, mennyi a fiatal nő Pesten. Mióta dolgoznak, mióta családfenntartók lettek a leánykák, azóta mindennap látjuk friss, kedves arcukat a pesti utca setéjében tonalibegni. Tempósan lépnek, mint a katonák. Hárman-négyen összefűzik a karjukat. Barátnők, akik egy negyedóraig fellűnnek a Köruton, amely máskor ragyogott lámpásaival, a boltok kinnálkoztak, szép élet levegője érzett a sok villamos lámpa alatt... most az elkomorodott házak között az ifjúság önbizalmával ugyan, de mégis csendesebben utaznak tovább, hogy eltűnjenek a mellékutcákban, a külvárosokban. Otthon éppen olyan setét van, mint az utcán. S a gond, a baj, a szegénység örökösen berreg, mint egy fáradhatatlan varrógép.

Mit tehetnek a szegény lányok, akiknek nem telik színházra, mozira, kávéházra? Kimossák a fehér bluzukat, a harisnyájukat, varrogatják a ruháikat, ápolgatják a cipőjüket és a kezüket... A pesti bérházak sivár estéje nem alkalmas az ábrándozásra. Mindenki nyög a városban, aki már nem fiatal. Nagyot vénültek a csontok, az emberek, a kedélyek négy esztendő alatt... Szerelem sincs úgy, mint azelőtt. Alig látni egy-két nyurga fiút, aki a kapuig kísérné a kisasszonyt. A főhadnagykok ugyan csörtetnek és vállalkoznak manapság is, de a katonaszerelemből már kiábrándultak a kis-

asszonyok, mióta mindenki főhadnagy lett a városban. A civil ifjunak volna most nagy becsé, akit valamely oknál fogva a helyén hagyott a háboru sorqószele. De büszkék is ezek a fiuk. Nem állnak szóba akármilyerű leánnyal. Az affektáló, elbizakodott, gögös kisasszony divatját multa korunkban. Manapság már csak a régi regényekben lehet olvasni azokról a démoni női-teremtésekről, akik halálra kinozták a férfiakat, nem hallgatták meg az esdeklő szavakat, a fenszter-promenádot megkövetelték, kengyeljútó módjára hajszolták szerelmesüket s igen lermészes dolognak tartották, ha a férfiak meghaltak értük, mint a Napraforduló című regényben is olvasható. A démonikusok, az elkényeztettek, a gyötrők, a kegyetlenek, a kis csirke-agyvelejűek, az ál-szerelmesek hova-tovább mind ritkábban találtak férfi-médiúmot, aki legorjon értük az emeletről. A férfiaknak és a fiuknak most egyéb dolguk van, mint nők miatt megbolondulni. Egyformán nehéz a polgári és katonai élet. A Halászbástyán senki sem szaval hőbortos dolgokat a holdvilágba; végrendeletet sem készít szerelmi felhevülésében a mai férfi. A kikoszarozott kérők nem veszik utjukat idegen országoknak. A reménytelen szerelmesek könnyen vigasztalhatják magukat.

Elnézegellem a tavaszodó estén az utcákon áramló leánysereget. Mennyi szunnyadó bestiaság, apró gonoszkodás és fellengős regényesség marad kifejeletlenül e lányokban, mert egy boldogtalan korba születtek bele! Hány férfit tudtak volna a Dunának üzni e ragyogó pesti szépségek, hány gyengéd-lelkű ifjut tehettek volna örökre boldogtalanná! Kis cipőjük, amely manapság is formásan kopog az aszfalton, fodros szoknyájuk, kiáncsi szemük és szomjas szájuk egy más korban: férfi-élet ragyogó céljai lehettek

volna. Tavasz-mosolyuk, csikó-kedvük, gyujtogató szemük egy nyugtalanító, küzdelmes és álomtalan márciust igért volna a férfiaknak. Deli ifjak és vállas férfiak nyögtek volna bele, hogy estefelé kimerészkedtek az utcára — tegnap. A szivtelen bokák ugrádozhattak volna, mint a tudatlan gazelláé. A copfról és a pihés nyakszirtről szivesen elhittük volna, hogy egyetlen és páratlan a városban. Bőgni lehetett volna a mázsányi boldogtalanságtól, amit ezek a lányok okozhattak volna. Mig jött az istenverte háboru és üres kapszlik lettek a dinamit-bombákból. A férfiaknak másféle fordult az életük, mint a fiatal fáé, amelyet görbére nevel a kertész.

Ezeokról és ezeknek a lányoknak irtam én a Bukfenc című regényemben.

Krúdy Gyula.